

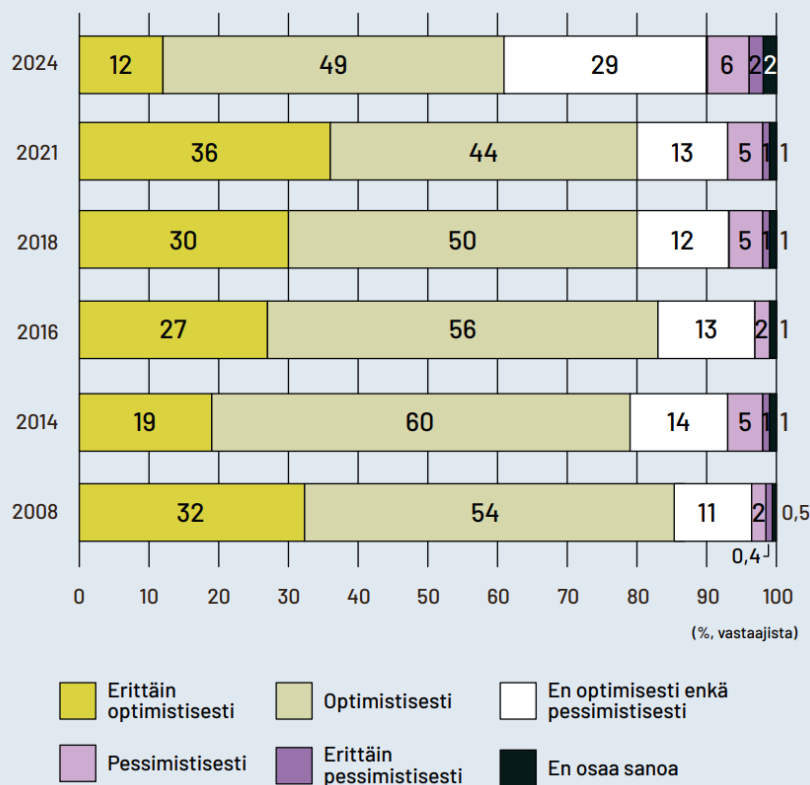
Muuttuvat osaamistarpeet megatrendien maailmassa

Sanna Rekola
sanna.rekola@sitra.fi

Nuorten tulevaisuususkko murenee

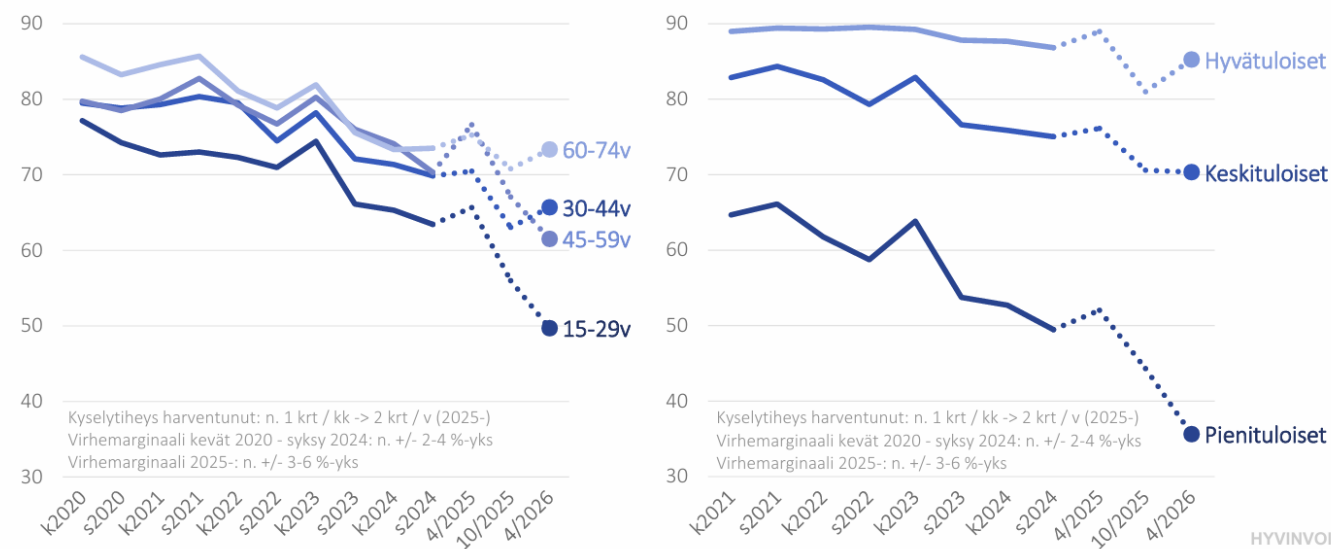
"KUINKA OPTIMISESTI TAI PESSIMISTISESTI SUHTAUDUT OMAAN TULEVAISUUTEESI?"

Lähde: Nuorisobarometri 2024

5. Kuinka luottavaisesti suhtaudut tulevaisuuteesi tällä hetkellä?

melko tai erittäin luottavaisesti, %

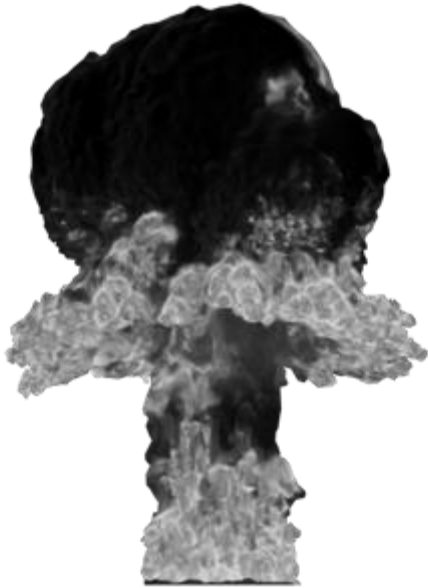

7 | 16.4.2026

Lähde: Kansalaispulsssi, Valtioneuvosto 16.4.2026

HYVINVOINTI JA
MIELIALA

Tulevaisuususkon horjumisen taustalla

Globaalit kriisit

Hyvinvointivaltion
muutokset ja palvelut

Nuoriin kohdistuvat
paineet

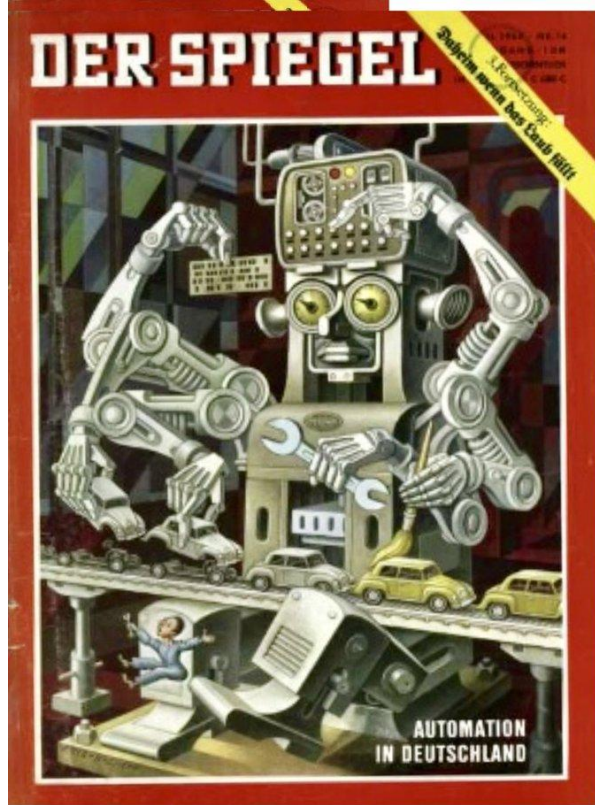

Tulevaisuuspuheen sävyt

Koulutus ei yksin voi ratkaista haasteita, mutta se voi tukea nuoria suuntautumaan tulevaisuuteen aktiivisina toimijoina.

**Mitä voimme tietää
tulevaisuudesta ja
tulevaisuuden
osaamistarpeista?**

1964

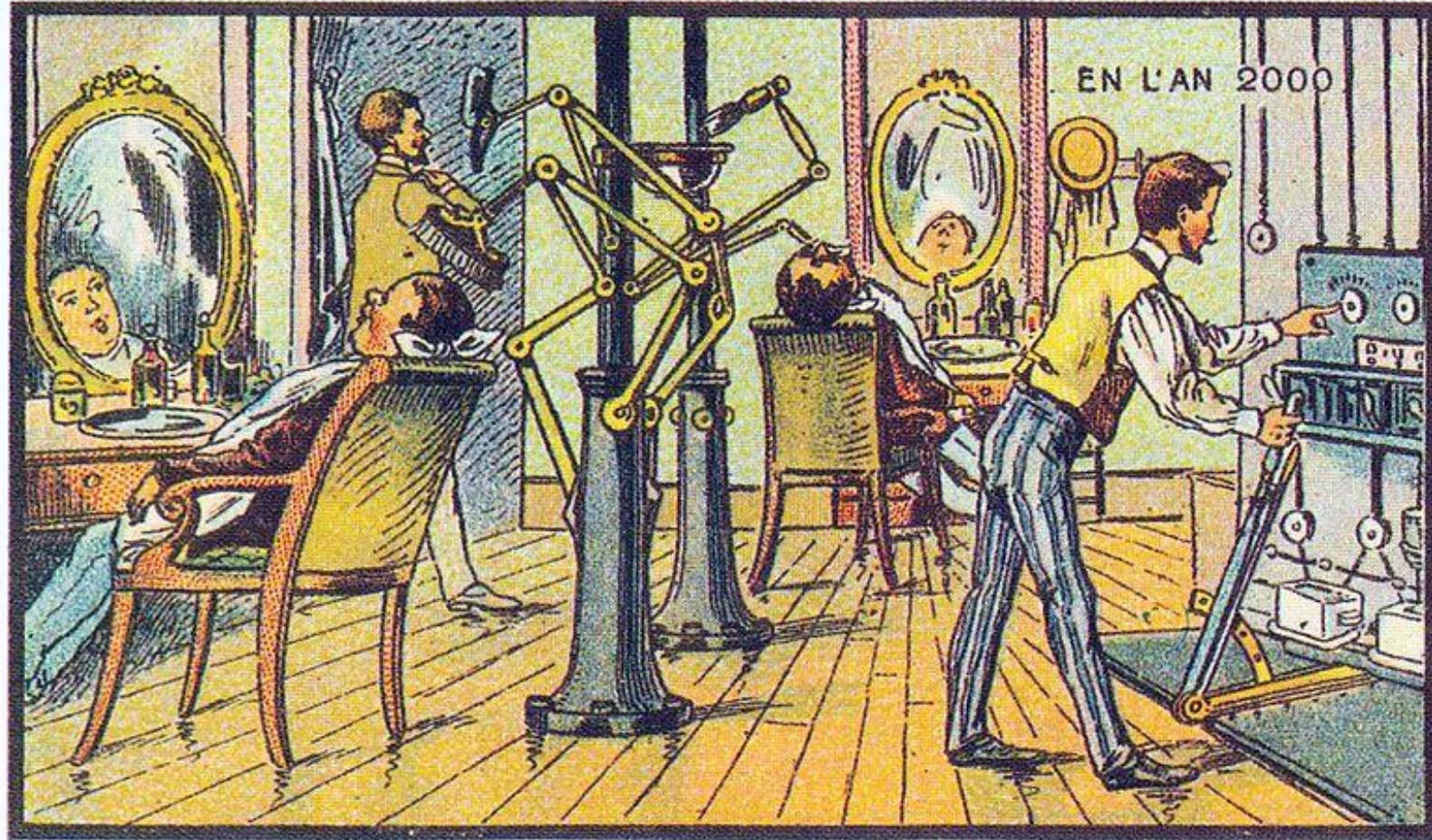
1978

2016

2024

The New-Fangled Barber

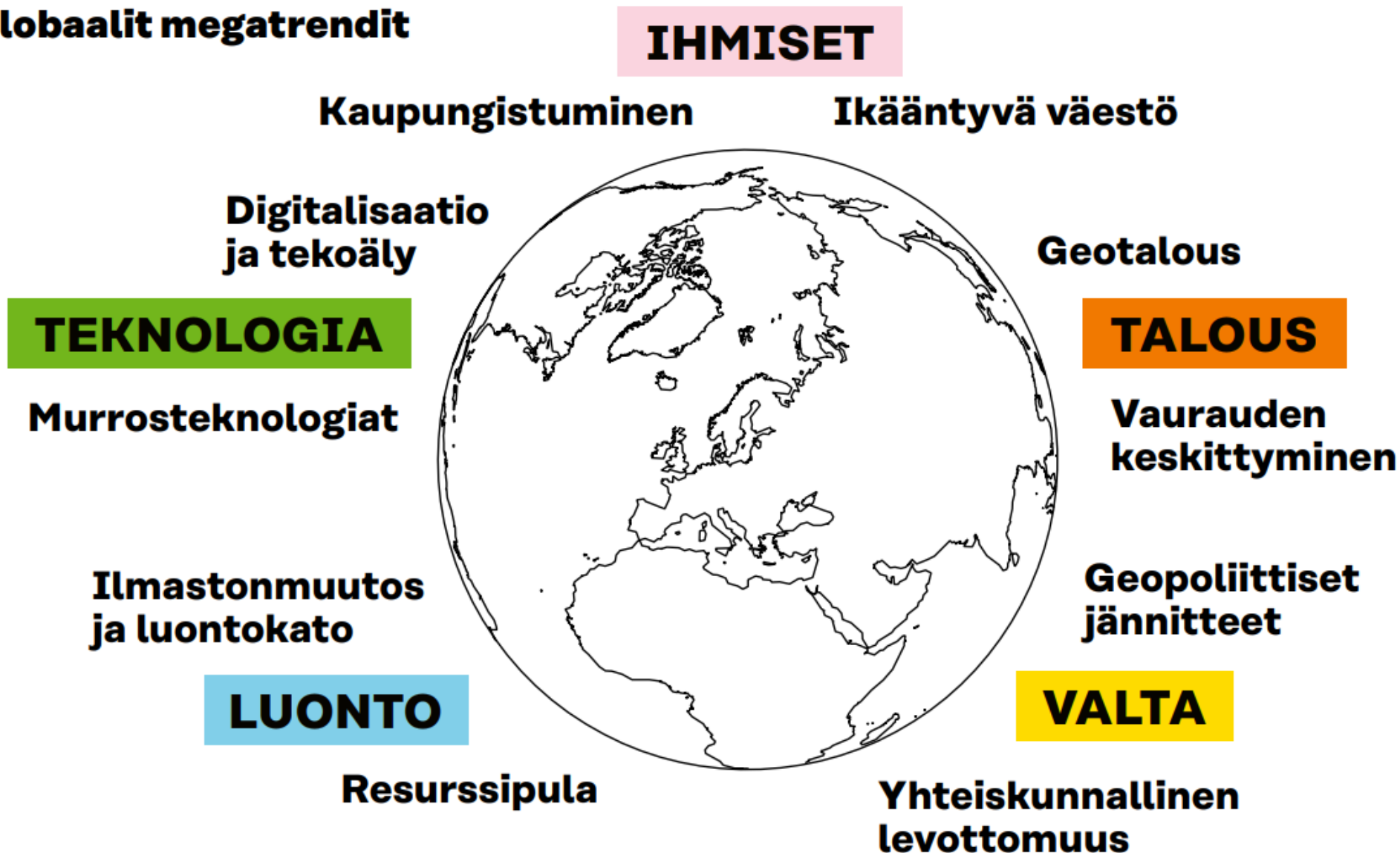
Lähde: <https://publicdomainreview.org/collections/france-in-the-year-2000-1899-1910/>

**Ei ole olemassa yhtä työn
tulevaisuutta.**

**Muutokset tulevat aina
monelta suunnalta.**

**Tulevaisuuteen voi
vaikuttaa.**

Globaalit megatrendit

Megatrendit Suomen näkökulmasta

IHMISET JA KULTTUURI

**Suuntana
pitkäikäisten
yhteiskunta**

VALTA JA POLITIIKKA

**Maailmanjärjestyksen
murros mittaa
demokratian voiman**

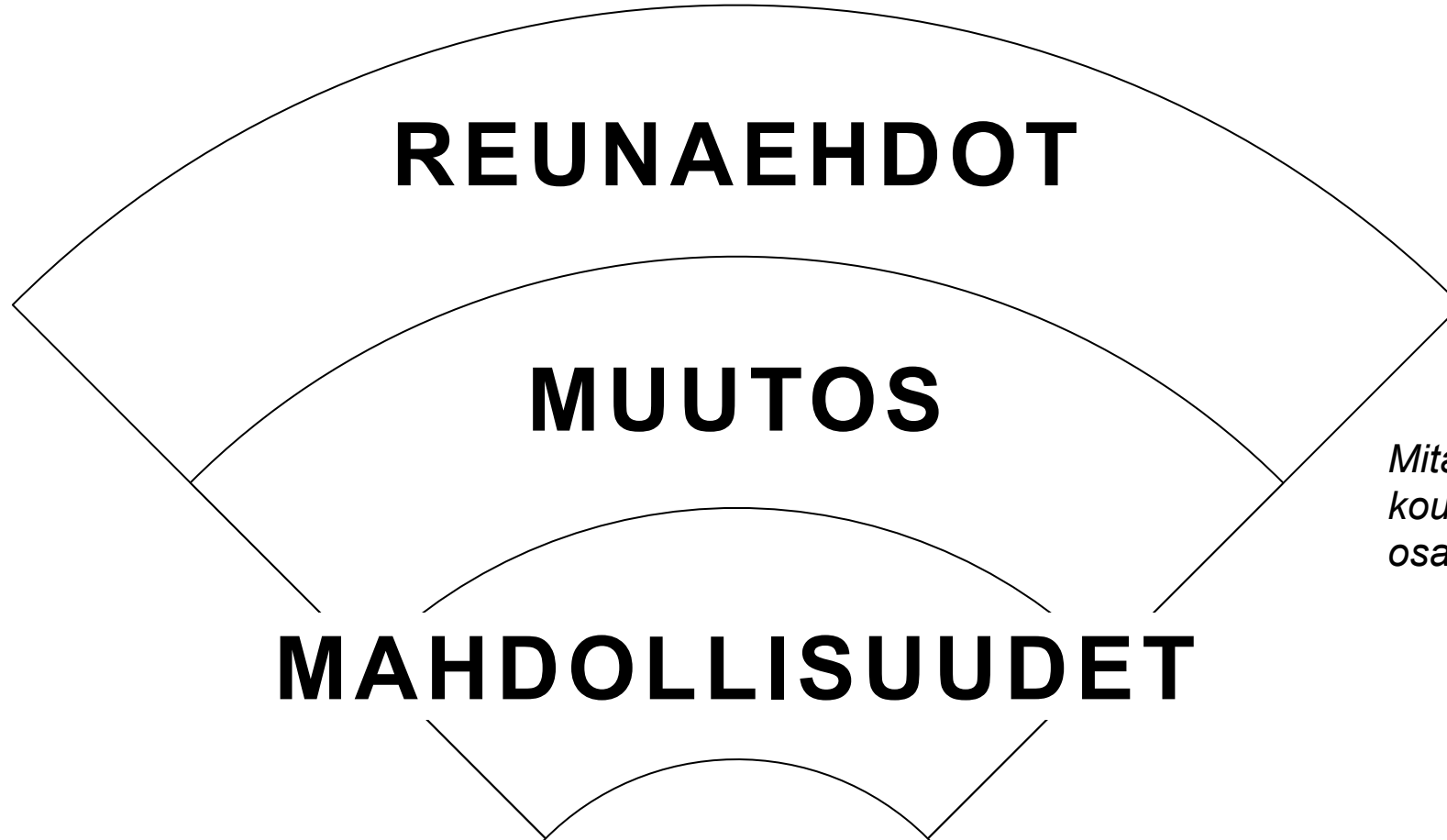
**KOHTI UUTTA
YHTEISKUNTA-
SOPIMUSTA**

TEKNOLOGIA JA TALOUS

**Tekoäly mullistaa
yhteiskunnan perustaa**

LUONTO JA RESURSSIT

**Ympäristökriisi
pakottaa sopeutumaan
ja uudistumaan**

*Mitä nämä tarkoittavat
koulutukselle ja
osaamiselle?*

REUNAHDOT

Väestörakenne ja osaaminen

MUUTOS

**Ikääntyvien yhteiskuntien
tulevaisuusko koetuksella**

MAHDOLLISUUDET

**Pitkäikäisen ja monimuotoisen
yhteiskunnan rakentaminen**

**Suuntana pitkäikäisten
yhteiskunta**

Pitkäikäisyys muuttaa yhteiskuntaa, venyttää työuria ja edellyttää jatkuvaa oppimista

- Työura voi venyä nykyisestä 40 vuodesta jopa 60-vuotiseksi
- Osaamistarpeet: jatkuva oppiminen monisukupolvinen yhteistyö, vuorovaikutustaidot korostuvat
- Yhteiskunnan palveluiden tarve uudistuu ja eriytyy alueellisesti

REUNAHDOT

**Suomen maantieteellinen
ja poliittinen sijainti**

MUUTOS

**Demokratia kamppailee
monella rintamalla**

MAHDOLLISUUDET

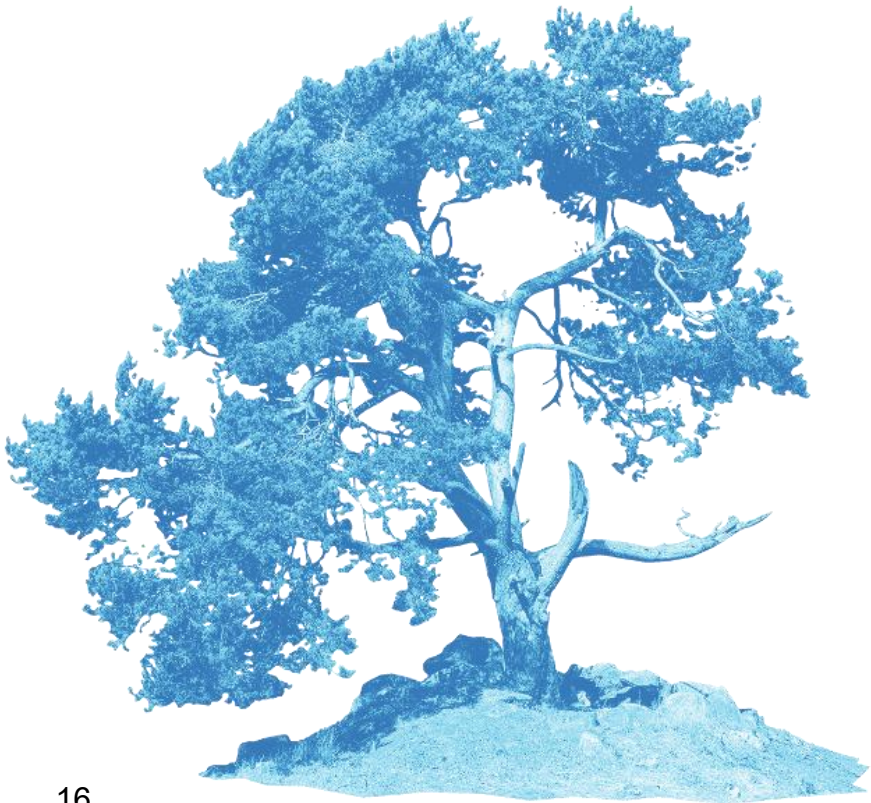
**Sitoutuminen demokratian
uudistamiseen**

**Maailmanjärjestyksen murros
mittaa demokratian voiman**

Valta: epävarmuus edellyttää ennakointikykyä ja taitoa rakentaa luottamusta

- Rauhaton toimintaympäristö ja suuri epävarmuus luovat epävarmuutta myös työelämään
- Informaatioympäristö monimutkaistuu ja vaikeuttaa yhteisen tilannekuvan rakentumista, muutoksiin varautumista ja epävarmuudessa toimimista
- Osaamistarpeet: ennakointi, vuorovaikutus, media- ja teknologialukutaidot

REUNAHDOT

**Planetaariset rajat ja
resurssien saatavuus**

MUUTOS

**Kestävyyssiirtymän
jännitteet kasvavat**

MAHDOLLISUUDET

**Kiertotalous ja luontopääoman
vahvistaminen**

**Ympäristökriisi pakottaa
sopeutumaan ja uudistumaan**

Ympäristö: vihreä siirtymä muuttaa osaamistarpeita ja työelämää

- Vihreä siirtymä on jo käynnissä ja luo kysyntää kestävyysosaamiselle kaikkialla työelämässä
- Kolmenlaisia ammatteja:
 - 1) kysynnältään kasvavat nykyiset ammatit,
 - 2) ammatit, joiden sisältö muuttuu merkittävästi,
 - 3) kokonaan uudet ammatit
- Osaamistarpeet: kestävyysosaaminen, kiertotalous, alakohtaiset erityistaidot
- Mihin tulisi panostaa? Kestävyysosaaminen kaikille aloille ja koulutusasteille

REUNAHDOT

**Geotalous, teknologian
kehitys ja talouden näkymät**

MUUTOS

**Tekoäly muuttaa tiedon
instituutioita**

MAHDOLLISUUDET

**Tekoälyn käyttöönotto
vastuullisesti ja näkemyksellisesti**

**Tekoäly mullistaa
yhteiskunnan perustaa**

Teknologia: tekoälylukutaidosta työelämän perustaito

- Tekoäly muuttaa työtä ja lisää sen intensiteettiä
- Osaamistarpeet: Tekoäly- ja dataosaaminen, teknologialukutaito
- Tarvitaan myös: metataidot, kriittinen ja eettinen ajattelu

Kymmenen ammattia, joissa tekoälyaltistus on suuri tai vähäinen

sija	SUURIN VAIKUTUS	VÄHÄISIN VAIKUTUS
1	perinnöllisyysneuvojat	tanssijat
2	taloustarkastajat	kunto- ja aerobicohjaajat
3	vakuutusmatemaatikot	maalarit
4	ostoedustajat	raudoittajat
5	talousarvioanalyytikot	tekstiilipainajat
6	tuomarit	muurarit ja kivityöntekijät
7	hankintavirkailijat	kahvilatyöntekijät
8	kirjanpitäjät ja tilintarkastajat	aidantekijät
9	matemaatikot	katontekijät
10	oikeuslaitoksen virkailijat	teurastajat ja lihanpakkaajat

Koonnut: Samuli Niinivuo / HS

Lähteet: Felten-Raj-Seamans, Britannian opetusministeriö

Tulevaisuustietoisuus työelämän metataitona

Ulottuvuus	Kuvaus	Psykologinen ilmiö
Aikakäsitys	Kuinka paljon suuntaamme tulevaisuuteen ja ymmärrämme toiminnan seurauksia.	Tulevaisuusorientaatio Tulevien seurausten huomioiminen
Toimijuus	Kuinka paljon luotamme omaan kykyymme vaikuttaa tulevaisuuteen.	Minäpystyvyys Hallintakäsitys Optimismi
Avoimuus vaihtoehtoille	Kuinka paljon kyseenalaistamme totuttua ja kuinka avoimia olemme vaihtoehtoisille tulevaisuuksille.	Avoimuus uusille kokemuksille Kriittinen ajattelu
Systeemisyyys	Kuinka helposti näemme eri järjestelmien välisiä yhteyksiä ja tunnistamme päätösten monimuotoisia vaikutuksia.	Systeeminen ajattelu Ekopsykologinen minäkäsitys
Vastuullisuus	Kuinka laajalti sisällytämme fyysisesti tai ajallisesti kaukaiset ihmiset omaan arvomaailmaamme.	Itsensä ylittäminen: universalismi ja hyväntahtoisuus Samaistuminen koko ihmiskuntaan

Tulevaisuusajattelu kannattaa

Tulevaisuuksiin valmistautuneet yritykset
ovat keskimääräistä yritystä

+33%

kannattavampia

+200%

suurempia
markkina-arvoltaan

Kuva: Ville Ranta 30.5.2025

Meidän aikuisten tehtävänä on tulevaisuus, johon nuoret voivat ja haluavat uskoa

Megatrendit käyttöön

TULEVAISUUDEN REUNA-EHDOT

Valittu reunaehto

1. NYKYTILÄ
Miten reunaehto vaikuttaa meihin nyt?

2. TULEVAISUUS
Miten reunaehto rajoittaa tulevaisuuttamme?

3. TULEVAISUUS
Miltä tulevaisuuden mahdollisuuksia reunaehto avaa?

4. TULEVAISUUS
Millä tavalla ja miten reunaehto voisi muuttua?

5. NYKYTILÄ
Miltä valintoja meidän pitäisi nyt tehdä?

CC BY-NC-ND 4.0 Lisäohjeet: hi

TULEVAISUUSVALTA JA TRENDIT

Miltä trendi näyttää eri näkökulmista?

NÄKÖKULMA

TRENDI

NÄKÖKULMA

SITRA

OTA TRENDI HALTUUN

Trendin vaikutus toimintaamme

TRENDI
Valitse trendikorteista

TRENDIN MERKITYS MEILLE
Merkitse jonalle
merkitykseltään alustavasti

VAIKUTUKSET MEIHIN
Millaisia mahdollisuuksia ja uhkia trendi asettaa toiminnallemme?

MUUTOKSET YHTEISKUNNASSA
Miten trendi näkyy ja vaikuttaa ympärillämme?

NYT 5V 20V

NÄIN ME TOIMIMME
Miten vastaatte ja varaudutte trendin aiheuttamiin muutoksiin? Ideoikaa kolme tekoa, joihin voitte tarttua jo nyt.

VAHVUUTEMME SUHTEESSA VALITTUUN TRENDIIN

sitra.fi/megatrendit SITRA

TEKOJA TULEVAI- SUUDELLE